

ספר חרש

שש כנפיים לאחד

לחנוך ברטוב

כל האהב את המציאות של נח, את זו המערבולת המורכבת מגדולה וקטנוניות, מיצרים ואלי דאות ופאתוס, כל החש בהתהווה תם של התהליכים התתקרקעיים המולידיים היסטוריה — יקדם בברכה את ספרו החדש של חנוך ברטוב, שהוא פרי ראייה אופטימיסטית ואמונה בחיים. "שש כנפיים לאחד" הוא שם הספר, והכוונה היא למאבק רב צדדים על קיום והשתרשות המותיר גם "זוג כנפיים" למען המעוף, אותם הרגעים שאדם החי בארץ יודע אותם בהשתל"בם ולו גם בתוך המציאות הזר עמת ביותר.

וודאי שיימצאו איסטנסיים אשר בקראם את הקורות הפשוטות של בנין חיים מחודשים בי שכונה נטושה, עם מרירות ה"עבר ותקוות העתיד, יפליטו בי"זילזול: "הזמנה סוציאלית". אם הזמנה סוציאלית משמעה לחץ של נושאים חדשים וענינים ה"תובעים במלוא פה את ביטויים, לחץ של חיים אחרים המתקדמים על סף ביתנו בלי שנדעם — הרי ספרו החדש של חנוך ברטוב הוא פרי הזמנה כזו. כך רואה הסופר את תפקידו: לשי"מש פה לגילוי הגדול והתסר"מבע של מאבק על בית ולחם, וזכות קיום, ושיקום אנושי של רבבות בתוכנו. אם פירושה של הזמנה סוציאלית הוא הזדהות עם המציאות וגילוי הכיוון ה"בונה, המעודד, קו העל"ייה שבה — הרי חנוך ברטוב הוא סופר ההזמנה הסוציאלית. אידיאה חברונית עומדת מא"חורי הכתיבה הרהוטה, השוט"פת, המעלה את הדמויות ומק"נה להן ממדים של עומק, ה"בונה "מצבים" ומובילה א"תם לפתרון.

כל מי שאזנו קשבת, יודע: שם בשכונות אשר בהן הש"תכנו העולים מקרוב באו, אלה פליטי הגורל היהודי אשר ח"הם זרועים שכול ויתמות ושבי"רונות, — שם מצטבר זעם רב וצודק על הבדידות המח"דשת, הקולקטיבית, אשר נד"גו לה מחדש בתוך הישוב ש"ייצב כבר, פחות או יותר, א"דפוסי חיו. ברטוב ירד לשכ"נה כזו והוא מלווה אותה מרא"שית צעדיה, במרכז ספרו עומ"דת משפחה אחת והנה נמת"חים ממנה חוטים התופכים את הערב"רב, בעל המוצא הש"נה והמנטאליות השונה, לחב"רה היודעת להתלכד מסביב למטרה משותפת. הנה הופכת השכונה שהכונה בשיפלותה ועזובתה וליכלוכה, למקום בו חותרים גורלות אנושיים אל תיקונם. זו ילידת הארץ ה"שקועה באבלה ומגע החיים ה"אלה, הזקוקים לעזרתה, מ"עורר אותה לפעילות מחודשת; זו העולה מרת"הנפש אשר קצת עידון והקלה מגלים ב"תוכה שכבות סמויות של טוב אנושי; זה הנער הכוסס את אכזבותיו עד הצמדו לאפיק אשר בשורתו מצאה אותו עוד במחנה בגרמניה. כל אלה הן דמויות חיות ומציאותיות.

במרכז הספר עומדת דמותו של אותו סנדלר נבון-הלב ה"מייצג את העממיות הפשוטה והעסיכית שיש בה כדי לשמש תורת-חיים לרבים. החיים ה"אלה המתקמים בשכונה ה"קרובה כל כך לעיר, חיים עצ"מיים הם ובעיותיהם חדשות. והם גידונים לבדידות רבה עד

אשר ילמדו להושיע לעצמם. הספר הזה מהווה שלב הת"קמות בדרכו של מחבר "ה"חשבון והנפש", שהיה קטגור"יה על דרך-חיים שהתקמה עם תום מלחמת השיחרור. יש"נה כאן התבגרות רבה, הן א"שית והן ספרותית, בגישה ל"בעיות ובגישה לגורלות. ועל הכל, ישנו כאן אופטימיזם רב — אופטימיזם הנובע מהשק"פת עולם. היו זמנים שאופ"טימיזם ופסימיזם היו בעיות של אופ"י; הגענו לתקופה ש"בה אופטימיזם ופסימיזם מה"וים יסודות של השקפת-עולם. האמונה בהתקדמות, בהשתרשות, בשיקום החיים, בעלייה אנושית — מהווים יסוד מוסד של האידיאולוגיה שלנו.

בואי יימצא מי שיטען נגד "מצבים שאינם מתקבלים על הדעת" בספר, כמו אותה פגי"שה מקרית ופתאומית של בעל ואשה... הכרוניקה העתונאית מאשרת כי זה ייתכן וייתכן במציאותנו. ויימצא אולי מי ש"יטען, כי ישנה הגזמה בחיבור הביורוקראטי והפרוטקציוני"זם בחברה הישראלית. מנוסים ממני יכולים לאשר: הדברים ניתנו רק במרומו ואינם מגי"עים לקרסולי המציאות כפי בודה ובעצמה... יש לברך על הספרים המ"גישים לנו את אספקלרית המ"ציאות המסובכת — בצורה-מ"עודדת ומעוררת תקוות. בלי להשלות. ויש לברך את הס"פר שאינו נסוג בפני התמוד"דות עם החיים בעצם התהוו"תם.

רבקה גורפיין